

A1 TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

UZUN TEZ ÇALIŞMASI

SARI SICAĞIN ACIMASIZ YÜZÜ

Ders Adı: Türkçe A

Category: 1

Sözcük Sayısı: 3897

Araştırma Sorusu: Yaşar Kemal'in "Sarı Sıcak" adlı yapıtında sefalet izleğinin figürler üzerindeki etkisi hangi yönleriyle ele alınmıştır?

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1-2
2. ÖYKÜLERE YANSIYAN SEFALET İZLEĞİ	
2.1. BİREYİN SEFALETİ.....	2-7
2.2. TOPLUMUN SEFALETİ.....	8-10
2.3. SEFALETE KARŞI DİRENME.....	10-13
2.4. SEFALET VE BİREYİNDEĞİŞİMİ.....	13-16
3. SONUÇ.....	16-17
4. KAYNAKÇA.....	18

1.GİRİŞ

Kelime anlamı yoksulluk, yoksulluk sıkıntısı, yoksulluk çekme olan 'sefalet' kelimesi psikoloji, sosyoloji, felsefe gibi sosyal bilimlerin ele alıp incelediği, üzerine araştırmalar yaptığı, makaleler yazdığı bir kavramdır. Bu kavram, edebiyatta da yerini almış, birçok yapıta konu olmuştur.

Yapıtlarında 'sefalet' kavramını ele alan yazarlarımızdan biri de Yaşar Kemal'dir. Yazarın yapıtlarında tarımdan sanayiye geçen Türkiye'nin yaşadığı toplumsal sancılar, Çukurova uzamı ve çevresinde kendini gösterir. Yaşar Kemal, ezilen, toprağı elinden alınan ve açlık çeken insanların yaşamını eserlerinde yansıtır. Açlığı, yokluğu, yoksulluğu, kısaca sefaleti işleyen, okuyucuya gözlemlediği zorlu koşulları yansıtan yazar "Sarı Sıcak" adlı öykü kitabında da 'sefalet' kavramını ne çıkarmıştır.

Sarı Sıcak, Yaşar Kemal'in öykülerini derlediği eserinin adıdır. Öykülerin büyük bir kısmı Çukurova'da geçmektedir. Bu yklerde Anadolu insanının açlık, sefalet, yaşam mücadelesi konu olarak ele alınmaktadır. Birçok yönleri ile bu insanların duygularını, i dünyalarını, yaşadıkları dertleri eserinde yansıtır. Böylece o çevrede yaşayan toplumun sorunlarını da okuyucunun önüne serer.

"Sarı Sıcak" adlı eser toplam yirmi iki öyküden oluşmaktadır. Bu tez çalışmasında, yapıt içerisinden seçilmiş olan "**Sarı Sıcak**", "**Bebek**", "**Yatak**", "**Keçi**", "**Beyaz Pantolon**", "**Bana Bak, Kardaş!**", "**Kalemler**", "**Turnalar**", ve "**şahan Ahmed**" adlı öykülerdeki 'sefalet' izleğinin hangi yönleriyle ele alındığı ortaya konulmuştur.

Sefalet izleği; **Sarı Sıcak**'ta kk bir ocuk olan Osman'la, **Bebek**'te çocuğunu doyumak, onu yaşatmak için kapı kapı dolaşıp çare arayan İsmail'le, **Yatak**'ta sadece yatacak bir yer arayan Durmuş Ali ve arkadaşıyla can bulmuştur. **Keçi**'de biraz un bulabilmek çocuklarının karnını

doyurabilmek için uğraşan Memed, **Beyaz Pantolon**'da istediğine kavuşmak için gözünü karartan çocuk Mustafa, **Bana Bak Kardeş**'ta Sarı Mahmud, **Kalemler**'de evinin geçimini alınının teriyle çalışıp çöpçü çavuşluğu yaparak sağlayan Rüstem Çavuş'la sefaletin ne demek olduğunu, nasıl yaşandığını ya da yaşanmak zorunda olduğunu anlatmıştır.

Yapıtta sıkça geçen “sarı” rengi hüznün rengidir, hastalığın rengidir, sefaletin rengidir fakat yapıtta kullanılan tek renk sarı değildir. Sefalet ve sefaletin rengi olarak görülen sarıya inat, güzellikler de, direnişler de diğer renklerin dilinden anlatılmıştır: Kıpkırmızı güneş, mavi gökyüzü, pespembe yanaklar, beyaz pamuklar, ak pamuklar, yeşil ağaçlar, kızıl kan, kırmızı kravat, lacivert giyit, ak ak leylekler... Sadece insanlığın çarpıcı manzaraları değil eşyalar da, doğa da dilin ve özgün sanatın gücüyle ve etkisiyle renklenmiş, okuyucuya canlı canlı hissettirilmiştir eserde.

Büyülü, şiirsel bir dille anlatılan bu öykülerde, konuşma dilinden, yerel ağızdan, halk deyişlerinden yararlanılmış, sefalet izleği toplum ve bireyler üzerinden aktarılmıştır.

2.ÖYKÜLERE YANSIYAN SEFALET İZLEĞİ

2.1 Bireyin Sefaleti

Sefalet bireyi, maddi manevi bakımdan, olumsuz etkileyen bir olgudur. Bireye acı çektirir, yapmak istemediği işler yaptırır, çalışmak istemediği işlere sanki çok hevesliymiş gibi koşarak gönderir; bireyin evine, ocağına, üstüne başına siner; adı yokluk olur, yoksulluk olur.

Yapıtta adını veren ‘Sarı Sıcak’taki ‘sarı’ rengi adeta figürlerin zorluklarla mücadele etmesine sebep olan uzama bir çağrışım yapmaktadır. Yazar bu renkle kavurucu sığağı, güneşin etkisini, figürlerin maruz kaldığı zor koşulları hissettirmiştir. Güneş sarıdır, ekinler sarıdır, yorgunluktan, sefaletten hali kalmamış figürlerin yüzü sapsarıdır. “Çocuğun başı yastıktan yana kaymış, boynu ipincecik, yüzü sarı.” (**Kemal, 10**)

Yapıtta, sarı rengi betimlemelerde bolca kullanmıştır. **Bana Bak Kardeş**'ta Mahmud'un lakabı da, bavulu da, mintanı da sarıdır:

“Kocaman, sarı, tahta bavulun üstüne oturmuştu. Yerinde duramıyordu. Sirtını duvara vermişti... Mintanı sarı çizgiliydi. Göze batıyordu... Yerde bir arı ölüsü vardı. Birkaç karpuz kabuğu, çimentoya yapışmış kavun karpuz çekirdekleri... Çekirdeklerin üstüne bir iki sarıcaarı, eşekarısı inip kalkıyordu.” (Kemal, 124)

Eserde özellikle **Sarı Sıcak, Bebek, Yatak, Keçi, Beyaz Pantolon ve Turnalar** hikayelerinde bireyin sefaleti ön plana çıkmıştır. Kiminde bir çocuk, kiminde bir baba, kiminde ise bir kadın figürüyle.

Sarı Sıcak'ta çocuk figür Osman, ailesinin yoklukla imtihanından dolayı erken yaşlarda emekle, işle, çalışmakla tanışmak zorunda kalmıştır. Çünkü emeklerinden başka geçim kaynakları yoktur. Daha sabah olmadan Osman, Mustafa Ağa'nın tarlasında çalışmaya gider. Annesinin yüreği dayanmaz el kadar çocuğu çalışmaya göndermeye ama babası buna izin vermez, mutlaka uyanmalı ve çalışmaya gitmelidir çocukcağız. Hikayede çocukların çalıştırılması, toplumun eğitim seviyesinin düşüklüğünden, çaresizlikten ve yoksulluktan kaynaklanmaktadır. Ailede baba figürünün sözü daha çok geçmektedir, bu nedenle babanın dedikleri yapılmalıdır çünkü bir aileyi ayakta tutan figür babadır ve erkekler kadınlardan daha güçlü ve bilgili olduğu için onların sözünden çıkılmamalıdır. Aslında toplumdaki baba figürünün otoritesi kadın erkek eşitsizliğine dayanmaktadır bu da yine eğitimsizlikten, toplumun geriliğinden ve o toplumdaki kadınların erkeğin dediği ve yaptığı her şeye boyun eğmesinden kaynaklanmaktadır. Erkek ister kadına şiddete teşebbüs etsin, ister hakaretler yağdırsın kadın yine de sesini çıkaramamaktadır. ‘Sarı Sıcak’ta babaya göre küçük yaşta gidip çalışmaya alışılmalıdır. Canı pahasına olsa dahi yine de gidip çalışılmalıdır. Her ne kadar anne buna karşı çıksa da Osman çok istekli görünür çalışmaya. Sanki

ona bir oyun gibi heyecan verir tarlaya gidip çalışma fikri. Osman, tarlaya gider ve doğa ile insan arasındaki bir mücadelenin canlı örneği olur.

“Sıcak boğucu... Yel esmiyor, ufacık bir fısıltı bile yok. Atın üstünde Osman’ın bacakları ağrıdı, tutmaz oldu. Neredeyse düşecek... Gözü dört bir yanı görmüyor. Osman atı sürmüyor, at kendisi gidip geliyor. Derken öğle paydosu. Sıcığın altında yemek... Kan gibi ılık su. Osman ağzına bir lokma ekmek bile koymadı. Boyuna su içti...” Direnir, yorulmadım der. Yine biner atın üstüne Osman: *“Bindirdiler. Bindirdiler ya, Osman'ın üç dönüşten sonra başı dönmeye başladı. Bir an geldi, atın üstüne boylu boyunca uzanıp yelesine ellerini doladı. Zeynep işin farkına varıp atın üstünden Osman'ı aldı. Osman kendinde değildi. Götürüp bir destenin üstüne yatırdı. “Yavru, yavru” dedi. “Ne de inatçı...”* (Kemal, 14)

Acımasız, sarı sığağa rağmen durmadan çalışan küçük Osman yaşadığı toplumun mücadelecilik kimliğini somutlaştırmakla kalmayıp aynı zamanda Anadolu insanların ne kadar azimli, evine bir ekmek götürmek için canını dişine takıp durmadan çalışan bir toplum olduğunu kanıtlamıştır. Osman’ın sefaleti bir oyun gibi görmesinin anlatıldığı ‘Sarı Sıcak’ hikayesinin sonunda neyse ki Osman ücretini alır. Bir yirmi beşlik. Ücretini alan Osman koşa koşa anasının yanına gider, boynuna atlar. Çünkü Osman, daha anasının küçücük oğludur. Bu hikayede Osman, hakkını aldığı için şanslıdır.

‘Beyaz Pantolon’ hikâyesinde canını dişine takıp çalışan delikanlı Mustafa, Osman kadar şanslı değildir. Yazar bu hikayesinde bir beyaz pantolon almaya parası olmayan Mustafa'nın hiç bilmediği bir işe yeltenmesini, yaşadığı sefilliği anlatır. Yanında çalıştığı ayakkabı ustasının verdiğinden daha fazlasını, günlük bir buçuk lirayı, tuğla ocağında çalışırsa Hasan Bey verecektir ona. Beyaz pantolon alacaktır ya sonunda. Her şeye değer. Her işi yapar Mustafa, işin tüm zorluğuna rağmen. Mahvolur ateşin karşısında. Sabahlara kadar uyumamak için direnir.

Mustafa'nın yüzünden akan terler, gözlerinden anlaşılan yorgunluk onun sefalete karşı verdiği zorlu mücadeleyi temsil etmektedir.

“Sıcaktan bütün dünya, canlısıyla cansızıyla terliyordu. Mustafa da işte bu sıcakta durmadan çalı öğüten ateşe çalı yetiştiriyor, terliyordu. Ocağa yaklaşıp içeriye çalı atmak bir ölüm. Tepede güneş, karşıda ateş... Mustafa'nın kara, ışıltılı gözleri... Gülen ak dişleri... Mustafa'nın yüzü kızarmış, ocaktaki yalınlar gibi olmuş. Mustafa'nın gömleği de terden sırlıslam.” (Kemal, 98)

Yoksulluk karşısında kurulan hayallere kavuşma arzusunun verdiği hırs sayesinde Mustafa elinden geldiğinin fazlasıyla çalışır fakat sonunda emeğinin tam karşılığını alamaz. Beraber çalıştığı Cumali, daha fazla kazanmak için ustaya Mustafa'nın yeteri kadar çalışmadığını söyleyince usta, onun gündeliğini de Cumali'ye vermiştir. Bu bireyin sefaletinin bambaşka bir yüzüdür. Toplumun adaletsizliği nedeniyle emeğinin karşılığını alamamak, başkalarının açgözlülüğüne ihaneti yüzünden bir insanın hayallerinin suya düşmesi ve sonunda insana yaşatabileceği acı tartışılmazdır.

‘Yatak’ hikayesinde ise figürler çocuktur. İki ortaokul çocuğu, ama bu çocuklar evsiz barksızdır. Bu hikayede bireylerin sefaleti, kahraman anlatıcı bakış açısıyla verilmiştir. Yani kahramanlardan biri aynı zamanda anlatıcının kendisidir. Kendisi ve arkadaşı Durmuş Ali'nin yatacak yerleri yoktur. *“Beş parasız... Başımı sokacak bir ağaç kovuğu bile yok! Kocaman şehrin ortasında yalnız, yapayalnızım. Sarılacak bir dalım da yok! İçerimde dayanılmaz bir keder, bir hınç.” (Kemal, 44)*

Bir yatakları vardır. Onu bazen bir ağacın altına koyup orada yatarlar. Ama bekçiler dirlik vermez. Sonra arkadaşları Yusuf, evlerinin damında yatabileceklerini söyler. Bir müddet orada kalırlar ama şartlar hep orada kalmalarına izin vermez. Derken kendilerini bir otelde bulurlar. *“Otel deyince... Gariplerin yatağı. Güzel Yurt Oteli. Oteller o zamanlar çok ucuzdu. Bir yatak elli*

kuruş. Gel gör ki elli kuruş!... Yatağımız olduğu için koridorda geceliği on kuruşa yatmamıza katibin gönlü oldu.” (Kemal, 46)

Nihayet -arkadaşların evinin damında yatarken yağın yağmurdan sıırıslıklam olmuş çamurlar ile bezenmiş-yataklarını koyacak bir yer bulmuşlardır. Artık ne kadar yatıp uyuyabilirlerse. Bu hikayeye evsiz yurtsuz bireylerin gerçeğini kaleme alınmıştır. ‘Keçi’ ve ‘Bebek’ hikayelerinde sefaletle karşı babaların çaresizlikleri vurgulanmıştır. ‘Bebek’te karısı ölmüş İsmail, çocuğu yaşasın diye kapı kapı dolaşıp bebeğini emzirecek, doyuracak birini arayan bir figürken, ‘Keçi’de Memed’in ailesiyle ekmezsiz aşsız kalışı anlatılmıştır. Memed’in karısı tarlayı ekmiş ama sonradan bütün tohumların çürüdüğünü fark etmiştir. Ekin, ekme demektir. Ekin, kazanç demektir. Ekin yoksa ekme de yoktur. Memed çözüm arar bu duruma, az da olsa onun bu sıkıntıyı çözeceğine inanır. *“Şu belimi büken unsuzluktur. Bir aylık un olsa iş kolay...”(Kemal, 81)*

Bir aylık un için tüm köyü dolandır Memed. Ama bulamaz. Bir keçileri vardır. Onu mu satmalıdır? Yok, yapamaz. Keçi çocuklarının ekmeğinin katığıdır, satamaz. Son çare evini, çoluğunu çocuğunu bırakıp Çukurova'ya çalışmaya gitmeye karar verir.

“Gün kuşluktu. Bahar güneşi ılık, apaydınlık... Bozkırı doldurmuştu. Memed kapısının önünde öne doğru eğilmiş, yüzünde tarifsiz bir keder, kıılmıdamadan duruyordu. Biraz ötede yol arkadaşları sabırsızlıkla onu bekliyorlardı.” (Kemal, 81)

İşsizliktir tüm bu insanların belini büken, yollara düşüren, gurbete gönderen. Burada anlatıcı kendi doğup büyüdüğü toprakların gerçeğini bir ayna vazifesi görerek okuyucuya yansıtmıştır. Hikâyelerde kimi figürler de, arkalarında taze gelinlerini bırakıp düşerler gurbet yollarına. O gelinler, o eşler turnalardan haber beklerler. Eşlerini beklerken her şey onlara işaret olur. ‘Turnalar’ hikayesinde yazar, bu temi ele almıştır. Yeni evli Gülbahar'ın, kocası Mahmud'u daha

evlendiklerinin ikinci ayında iş için göndermesi ve onu tam dokuz yıl yalnız bekleyişi anlatılmıştır. Erken yaşta kocasından ayrı kalan Gülbahar'ın yaşantısı, çıkmazları, acıları, hayalleri, çırpınışları, sefaleti, içine attıkları görülür. Bunların hepsi hikayeyi oluşturmuştur. Bu da sefaletin bir diğer yüzüdür.

Sefalet, kişinin belini büker, başını öne eğdirir. Evinde, eşyasında, kılık kıyafetinde, yüzünün çizgilerinde kendisini gösterir. Bu durum öykülerde de figürlerin sadece yaşadıkları ile değil fiziksel özellikleri ve kılık kıyafetleri ile anlatılmıştır:

“Topal'a çocuk gönderdiler. Topal ayağının birini ta gerilerden sürükleyerek eğile kalka, eğile kalka geldi. Boyu kısaydı. Bir yanı omuzdan aşağı düşmüştü. Bacaklarında, rengini atmış, bozarmış, bir iplik çeksen bin yamalık dökülür, kara bir şalvarı vardı. Bağı gevşek şalvarını geniş kalçaları tutmasa şalvar bacaklarına yığılıverirdi. Üstü başı toz, un, hamur bulaşığı içinde idi. Büzüş büzüş kara memeleri yırtık yakasından dışarı çıkmış, aşağılara, göbeğinin üstüne doğru sarkıyordu. Yüzü bir acayıpti. Gözleri karmakarış, kirli, pis saçlarının altında kalmış, gözükmiyordu. Koca koca benli kara yüzünün benleri meme meme, parmak başı gibi sarkıyordu, kırış kırış.” (Kemal, 31)

Figürlerin sefaletle mücadele etmekten ve ailesinin karnını doyurmaya çalışmaktan kendilerine bakacak vakitleri kalmamaktadır. Kendilerine bakabilecek vakitleri olsa bile pisliğin hastalıkların, açlığın hakim olduğu bir bölgede temiz kıyafetlerin, suyun, sabunun her yerde bulunması pek de mümkün değildir. Bu nedenle böyle bir toplumdaki bireylerin eskimiş, yırtık kıyafetlerden başka giyecek bir şeylerinin olmaması, çalışırken döktükleri terlerin kokusuyla, kiriyle dolaşmaları normal bir şey olarak karşılanmaktadır. Fakat gelişmiş toplumlarda bu tür şeylere pek rastlanmamaktadır çünkü sefaletin olmadığı bir toplum gelişmiştir ve daha da gelişecektir.

2.2 Toplumun Sefaleti

Sefalet, bireyde başlayıp toplumun bütününü mü etkiler yoksa toplumun sefaleti bireyi buna mahkum mu eder? Bu durum aslında sonu belli olan, kaçınılmaz bir döngünün ta kendisidir. Toplumun sefaleti maalesef bireyin sefaleti noktasında da kendini göstermektedir. ‘Sarı Sıcak’ yapıtını oluşturan, hikayelerde yer alan figürler, yazarın kendi gerçekliğini yansıtması açısından önemlidir. Hem uzam açısından hem de geçmişte içinde bulunduğu toplum ve koşullar açısından. Toplum aydın bireylerden yoksun olduğu için eğitim seviyesinin düşük olduğu, sağlık alanının gelişmediği, çocukların aç aç, işçi olarak çalıştırıldığı son derece geri kalmış, gelişmemiş bir toplumdur. Bu nedenle insanların yaşam kaliteleri düşüktür ve sefalet had safhada yaşanmaktadır.

Hikâyelerdeki uzamlar, toplumun sefaletine ve bundan kaynaklı bireysel sefalete zemin hazırlayan uzamlardır. ‘**Yatak**’ hikayesinde, iki evsiz ortaokul çocuğu yatakları olan ama yatacak yerleri olmayan figürlerdir. Hikayede yaşananlar Çukurova'da geçmektedir. Çocuklar, evi olan bir arkadaşlarının onların damının üzerinde yatabilecekleri teklifiyle yataklarını alıp oraya giderler. Önce her şey çok güzeldir ancak çocuklar, mevsimin değişmesiyle kendilerini yine sefaletin kucağında bulurlar.

“Serin dam üstü, ışıklı iri yıldızların geceleri, sokağın sabaha kadar süren gürültüsü, bizim umutlarımız, hayallerimiz, tam bir ay, Kasım başına kadar sürdü.. Sonra... Sonra o belalı, o karanlık, bir kara çul gibi, kapkaranlık Çukurova yağmurları başladı.” (Kemal, 45)

‘**Şahan Ahmed**’ adlı hikaye ismini hikayenin odak figüründen almıştır. Şahan Ahmed'in kendine verimli topraklar aramasının anlatıldığı hikayede, onu, bunu yapmaya iten şey, kendi topraklarının verimsizliğidir.

“Ve buralarda tarla yok, takım yoktur. Ve bu köyler köy oldu olalı, ormandan hopur edecek tarla çıkarırlar bin bir güçlkle. Yakarak, yıkarak, kökünü çıkararak... Bir ömür harcayarak... Bu tarlaları bir yıl eker, iki yıl ekerler, üçüncü yıl olanağı yok, ekemezler. Toprağını sel alır gider. Kuru kayalar kalır geride.” (Kemal, 164)

Buralarda sadece insanlar değil hayvanlar, ağaçlar bile sefildir. **‘Bebek’** hikayesinde yer alan uzam bunu açıklıkla gösterir.

“İsmail o hızla köye girdi. Tozlu, dar yollarda kocaman manda pislikleri üst üste yığılmıştı. Toprak sıvalı, tezek yapıştırılı huğların cöbellerinde ağızları açık, dilleri dışarıda, kanatları düşük, toprak içinde debelenen bir sürü tavuk duruyor, uzun, kırmızı dilleri sarkmış köpekler uyukuyorlardı. Köyde ilaç için arasan ağaç yoktu. Hendek kıyılarında tozdan ağaç oldukları bile belirsiz olmuş bodur karacınlar vardı ya, onlar ağaçtan bile sayılmazlar. Kısacık çalı gibi.” (Kemal, 21)

‘Bebek’ hikayesinde sefalet böyle aktarılırken **‘Keçi’**de de toprağın bereketsizliği ifade edilmiştir: *“Tarlada azıcık olsun bir yeşillik yoktu. Boydan boya uzanmış bir boz toprak... Başkaca yaşam belirtisi yoktu.” (Kemal, 78)*

‘Beyaz Pantolon’da istediği pantolona sahip olmak isteyen Mustafa'nın yaşadığı toplum, sefaletin koyu bir örneğidir. Mustafa'nın gözünden çalıştığı yerin bulunduğu sokak, betimlemeyle bu sefaletin derinliği aktarılır.

“Dışarıda güneş, kasabanın eğri büğrü bozuk parkeleri sökülmüş caddesine alabildiğine çökmüştü. Karşı damın kirli duvarının köşesindeki kalın yapraklı incir ağacının koyu gölgesine dili bir karış dışarıda bir köpek upuzun serilmiş uyuyordu.” (Kemal, 92)

Toplumun sefaletinin, coğrafi koşullarla doğrudan ilişkili olduğu, yazarın hikayelerinde çeşitli betimlemelerle, benzetmelerle vurgulanmaktadır ve göze çarpmaktadır. Verimsiz sığın

kavurduğu, çorak topraklar insanların, toplumun sefaletinin asıl sebebini oluşturmaktadır. Yaşar Kemal, çaresiz kalan insanlardan oluşan bir toplumu ve bu toplumun sefalete sürüklediği figürleri okuyucuyu kendiyile özdeşleştirebileceği şekilde etkili bir anlatımla yazıya dökmüştür.

2.3. Sefalet Karşı Direnme

Anadolu insanının mücadeleci, dirençli, güçlü yönü bu hikayelerde figürlerin direnen yanlarıyla aktarılır. Gerek çocuk, gerek yetişkin, gerek kadın, gerek erkek. Figürlerin yaşı, cinsiyeti ne olursa olsun hiç önemli değildir. Onun hikâyelerinde her bir figür güçlüdür. Bu güç fiziksel olmaktan öte ruhsal bir güçtür. Hemen yılmaz, zorluklar karşısındaki başkahramanlar. Direnirler, inatlaşırlar ve gerçekten canı pahasına da olsa yaparlar yapmaları gerekeni.

“Uyanmazsam... Ağzıma biber koy...”

Bak uyanmazsam ağzıma biber koy ha!...

Biber çok acı olsun... Acı biber, kırmızı biber!...

Bir yaksın ki ağzımı... Hemencecik uyanayım.” (Kemal, 9)

Sarı Sıcak'ta Osman annesine kendisini ise gidebilmek için erken kalkabilmek adına ısrar eder. Osman çalışmalıdır, eve para getirmelidir, mutlaka uyanmalı ve işe gitmelidir. Gider de. Kızakta atın yanında durup o çekmekte. Neredeyse atın ayakları altında kalırcasına. Osman, kızgın demir gibi toprakta, sıçraya sıçraya harmanla desteciler arasında mekik dokur, direnir ve gündeliğini almaya hak kazanır.

‘Şahan Ahmed’ hikayesi de, bireyin sefalet karşı direncinin belki de en belirgin, en vurucu örneğidir. Kahramanın lakabı Şahan; güçlü, güzel anlamında sevgi belirtmek için söylenen bir kelimedir. Aslanım, şahanım, oğlum gibi. Şahan Ahmed'e yazar, belki de bilerek bu lakabı

vermiştir. Çünkü Şahan Ahmed azimli dirençli başına gelen onca olumsuzluğa rağmen vazgeçmeyen çok güçlü bir karakterdir. Toprakları çok verimsizdir. Her yıl tarlalarını sel alır gider. Kendine verimli, selin alıp götürmeyeceği bir tarla arar ve bulur.

“Bir yer buldum ki avrat... Üç gün gece gündüz, sel götürmez bir yer aradım... Dünyanın toprağı orada. Yağmur ne kadar güzel toprak bulmuşsa oraya taşımış... Öyle tavında bir toprak ki avrat, bire yüz, bire iki yüz verir... Tak etti canıma yokluk gayrı avrat. Tak etti. Üç yıl da olsa, beş yıl da, on yıl da olsa, bir zarbımı sınavacağım. Burayı bir ekersem...” (Kemal, 163-164)

Dediğini yapar. Ama bulduğu yer ormandır. Kimseye fark ettirmeden altı ay çalışır orada ama sonunda orman kolcusuna yakalanır. İki kovan arının balını, kolcuya verir, ağzını kapatır. Tam dört yıl çalışır, toprağı istediği hale getirir. O yıl görülmedik bir ürün alır. Eve iki inek, karısına ve çocuklarına fistan, ayakkabı alır. Durumu çok iyi olur. Ünü yayılır. Derken kasabadaki Arif Ağa da duyar ününü, zengin olduğunu. İstemez Ahmed'in iyi olmasını. Kaymakama gider, şikayet eder, mahkemeye verir Ahmed'i. Benim topraklarıma girmiştir, der. Ahmed de Arif Ağa'yı mahkemeye verir. Ama Ahmed kaybeder mahkemeyi. Alınır elinden ince ince, ilmek ilmek işlediği topraklar. Direnir Ahmed, ama nafile. *“Bir gün sonunda mahkemeyi kaybetti. Temyiz etmesi gerekti. Edemedi, yokluktan.” (Kemal, 167)*

Ama Ahmed vazgeçmez, kendine yeni topraklar aramaya başlar. Baltasını, kazmasını, küreğini alıp yeni tarlasının ilk baltasını vurur. Bireyin sefalete karşı direncinin en uslanmaz örneğidir Şahan Ahmed.

Ele alınan hikayelerden **Bebek**'te, anne-baba olmanın zorluklara karşı göğüs germeyi bilmek, her koşulda evlatlarına karşı sorumluluklarını yerine getirmek olduğu işlenmiştir. Hikayenin ana figürü İsmail, karısının ölümünün ardından bebeği ile yalnız kalmıştır. Bütün köy halkı İsmail'in karısına iyi bakmadığını, karısının ölümüne İsmail'in sebep olduğunu

söylemektedir. Oysa İsmail, karısının hastalığına çare bulmak için elinden geleni yapmıştır. Karısına, hamileyken çalışmaması gerektiğini bir türlü anlatamamıştır. Doktora götürmüş hatta iğne bile yaptırmıştır.

“Vardım dikildim karşısına ağanın. Avradım ölüyor. Doktor, dedim, ille doktor. Ağa güldü, İsmail, dedi. Bunlar yatar yatar dirilirler. Doktor moktor istemez bunlar... İşine bak...” dedi. Yok dedim. Buldum bir araba götürdüm doktora. Vardım doktorun kapısına doktor yok. Yaylaya gitmiş doktor. Gezdim şehri baştan ayağa. Bir iğneci buldum. Eğildi kulağıma, bu çoktan gitmiş, dedi. Dedim ki gitsin, olacağı buydu zaten, sen yap bir iğne... İyi adammış, bir iğne yaptı. Bir iğne daha yaptırdım. Bir daha yap kardaş. Zala'nın bende çok hakkı var, dedim. Bir daha yaptı.” (Kemal, 26-27)

İsmail ne yaptıysa yapmış Zala'yı kurtaramamış, Zala ölmüş ve İsmail de bebeğiyle bir başına kalmıştır. Bu sefer, bebeğini doyuracak birini bulmak için uğraşmıştır. Hikayede İsmail figürüyle, insanlığın büyük çaresizliği anlatılmış, yaşanan uzamdaki hayatın gerçek yüzü yansıtılmıştır.

Yazar, bireyin sefaletle olan direncini **'Beyaz Pantolon'** hikayesinde bambaşka bir yaşantı ile anlatmıştır. Maddi durumu iyi olmayan çocuklar; okulda, mahallede, durumu kendinden iyi olan çocukları gördüklerinde, içlerinde bir burukluk oluşur. Kendinde olmayıp karşısındakinde olan bir şey–ayakkabı, çanta, pantolon, oyuncak- onu için için yer. Bu kıskançlık mıdır, üzüntü müdür, adını bile koyamaz. Kimi çocuk bunu içine atar hiç sesini çıkarmaz, sessizce yaşar içindekileri. Ama kimileri susmaz, sahip olmak ister gözüne kestirdiğine.

'Beyaz Pantolon'da Mustafa'nın, beyaz pantolon isteyen çocuk figürünün, istediği şey uğruna verdiği mücadeleyi ve gösterdiği direnci anlatılmıştır. Tevfik Bey'in oğlu Sami'nin beyaz pantolonu vardır. Mustafa da o pantolondan giymek istemektedir. Bunun için anasının izin vermediği, daha önce hayatında hiç yapmadığı bir işi, tuğla yakma işini yapacaktır. *“Ana: Sen hiç*

tuğla yaktın mı? Tuğla yakmak nedir bilir misin? Üç gün üç gece uyumayacaksın. Dayanabilir misin yavrum?” (Kemal, 94)

Mustafa, kafaya koymuştur. Bu işi yapacak, o pantolonu alacaktır. Parasını almadığı halde işin zorluğundan dolayı bu işi yapamayacağını söyleyen Cumali'ye yalan bile söyler.

“Bir çalışırım ki... Bir yakarım ki ocağı. Yaa, ben paramı peşin aldım, o paraya da beyaz pantolon aldım. Veyis Usta dedi ki ‘En güzel dikişi senin pantolona vurdum. Yaa... Sen de peşin aldın değil mi? Bir yakarım ki ocağı...” (Kemal, 97)

Yorulduğunu kabul etmez. Gücü yetmez ama amacı uğruna direnir. *“İşte böyle, hep Mustafa çalıştı. Yoruldu, öldü bitti, canını dişine takıp çalıştı.” (Kemal, 100)*

Zengin Anadolu kültürü dirençli Anadolu insanı hiçbir şeye boyun eğmeyen bu insanlar, o toprakların azimli ve zorluklara karşı asla pes etmeyen insanları yaşamda var olma çabasıyla, farklı istekleriyle direnmişlerdir.

2.4. Sefalet ve Bireyin Değişimi

İnsan yaşadığı sürece hayat denilen yolda bazen koşar adımlarla bazen de tökezleyerek, düşe kalka ilerler. Tek bir çizgide gitmez hayat, inişli çıkışlıdır. Bazı insanlar doğuştan şanslıdır. Daha doğduklarında hayat onlara tüm imkânlarını sunmuştur. Mücadele etme gereği duymadan bir elleri yağda bir elleri balda yaşar giderler. Bazıları ise o kadar şanslı değildir. Açlığın, yokluğun, sefaletin içinde doğarlar ve bu şartlarda yol almaya çalışırlar. Hayatlarında hep bir engel çıkar istedikleri şeye ulaşmak için. İşte onlar çalışarak, tırnaklarıyla kazıyarak, önlerindeki engelleri yıkarlar ve hedeflerine geç de olsa ulaşırlar. En zoru da budur herhalde. Ümitsizlikten ümit, mutsuzluktan mutluluk çıkarmaya çalışırlar. Kimileri bu sefaletin sonunda güçlü kalmayı başarır, yaşantıları

kendilerine deneyim olur, bununla nice zorlukların üstesinden gelirler. Kimileri de yorulurlar, yalanlara başvururlar, utandıkları yaşamlarına başka insanlar tanık olmasınlar diye...

‘Sarı Sıcak’ yapıtındaki ‘**Kalemler**’ hikayesi tam da bu durumu örneklendirmektedir. Çöpçü çavuşu Rüstem Çavuş’un iki çocuğu vardır. Birisi kız ötekisi oğlan. Oğlan küçük, kız daha büyüktür. Rüstem Çavuş işini seve seve yapan, evine bu yolla ekme getiren, çocuklarıyla, hanımıyla ilgili tam bir aile babasıdır. On yıldır İstanbul’da çöpçüdür.

“Çöplükler bu şehirdir ve çöplerin içinden bir şehrin tüm eşyası çıkabilir. Kalemler, dolma kalemler, tükenmez kalemler. Makaslar, iplik yumakları, makaralar, gözlükler, paralar... Çöplükten çıkanları, çöpçüler aralarında kardeşçe pay ederlerdi. Yalnız bir şeyi paylaşmazlardı, o da kalemleri. (Kemal, 140-141)

Arkadaşları çöpten buldukları bütün kalemleri okuyan çocukları var diye Rüstem Çavuş’a severek verirler. *“Her biri okuyan, büyük, iyi, bilgili adam olacak, çöpçü olmayacak çocuklara yardımın mutluluğundaydı.” (Kemal, 141)* Rüstem Çavuş da bu kalemleri çocuklarına getirirdi. Rüstem Çavuş’un kızı ilkokul beşinci sınıftadır. Babasının getirdiği kalemler, güzel giysileri, güzel çantaları olan, otomobille okula gelen arkadaşlarının arasında övünç kaynağı olma sebebidir çünkü o zengin arkadaşlarının bile onunki kadar kalemi yoktur. Ama kalemleri, bu kadar kalemi nereden aldığını anlatamayacağını düşündüğü için okula götürmez.

“Kalemleri okula getirecekti ama ya sorarlarsa bu kalemleri nereden aldın diye. Ne diyecekti, ne diyebilirdi. O kadar çocuğun arasında Çöpçübaşı babam çöplerin arasından topladı bu kadar kalemi diyemezdi ki... Ölse de, kesseler de, kanını iyice akıtsalar da diyemezdi ki... Nasıl derdi.” (Kemal, 142)

Sefalet, figürler üzerinde baskıya bağlı değişim yaşatır. Küçük kız aslında olgun bir çocuktur. Ama hikayenin bu kısmında küçük kızın yalana başvurduğu görülür. Tanıdıkları bir kırtasiyeciyi dayısının oğlu diye anlatacak, kalemleri onun hediye verdiğini söyleyecektir. Götürür kalemlerini okula, artık herkes ona hayrandır en güzel kalemler onundur. *“Artık herkesten üstündü.” (Kemal, 143)*

Ancak yalan, bir gün ortaya çıkar ve işin sonu, küçük kızın okulundan ayrılmasına, ailesinin evlerinden taşınmalarına kadar varır. Bu hikayede sefalet küçük bir çocuğun yalan söylemesine neden olmuştur. Tıpkı **Şahan Ahmed** hikayesinde Ahmed'in iyi olmasını istemeyen Arif Ağa'nın yalan söylemesi gibi. En iyi, en zengin Arif Ağa olmalıdır, Ahmed de kimdir? Bunun için mahkemede yalan söyler, ondan korkan zavallı köylünün Ahmed'in aleyhine bilirkişilik ettikleri gibi. Sefalet, eğitimsizlik, cahillik. Arif Ağa 'Ağa' olmuştur ama yalan söylemeyi çare bulmuştur, kendini kurtarmaya, başka bir zavallıyı yerle bir etmeye.

“Bir mahkeme dönüşü Arif Ağa'nın adamları yolda Ahmed'i çevirdiler, kemiklerini kırıncaya kadar dövdüler de, Ahmed üç ay yatakta yattı da gene bana mısın demedi. Mahkemesinden vazgeçmedi.”
(Kemal, 166)

Bu Ahmed'in gücü, Arif Ağa'nın güçsüzlüğüdür aslında.

'Bana Bak Kardeş!' hikayesinde Sarı Mahmud figürü yukarıdaki örneklerin tersine, sefaletin insanı nasıl olgunlaştırdığının örneği olmuştur. Tren yolculuğu sırasında nişanlısı hasta bir yolcuyla tanışmış, nişanlısının hastalığına derman olmaya çalışmıştır.

“Bana bak kardeş, bizim köy tüm çamlık... Ben var ya tam on öküzlük para kazandım. Tam on öküzlük... Bir inek yerine dört inek. Hem de sütlü. Halep ineği alırım. Koyun, keçi... Evde yağ bol,

bal da bol... Bana bak kardaş, al gel nişanlını bizim köye. Al gel! İki gözüm gibi bakarım size. Al gel! Sizi köyde evlendiririm de... Al gel.” (Kemal, 129)

Sefalet bireylere birçok şeyi öğretmektedir. Ya yenmeyi, ya yenilmeyi; ya direnmeyi ya vazgeçmeyi, ya dürüstlüğü ya da yalancılığı. Koşullar bireyleri zorlamakta, sefalet insan yaşamını şekillendirmektedir.

3. SONUÇ

Yaşar Kemal'in Sarı Sıcak adlı öykü kitabındaki **“Sarı Sıcak”, “Bebek”, “Yatak”, “Keçi”, “Beyaz Pantolon”, “Bana Bak, Kardaş!”, “Kalemler”, “Turnalar”** ve **“Şahan Ahmed”** adlı öykülerde, çeşitli betimlemelerle, diyaloglarla ve benzetmelerle Anadolu halkının doğanın zorlu koşullarıyla, sefaletle, annesi, babası ve evlatları için canını hiçe sayarak hayatta kalmak için adeta bir savaşçı gibi mücadele eden, azimle çalışan bireyleri ele alır. Bu tezde de öykülerdeki odak figürlerin içinde bulunduğu çeşitli durumlar fakat paylaştıkları ortak sorun olan sefalet olgusu üzerinde durulmuştur.

Yaşar Kemal'in Sarı Sıcak adlı yapıtında, Anadolu insanının açlık, pislik, hastalık, sefalet ve çevre koşulları içinde verdiği yaşam mücadelesi konu edilmiştir. Bununla beraber birçok yönleri ile yapıtta gerçekten yaşanmış olan bu mücadelelerin odak figürlerin duyguları, iç dünyaları, yaşadıkları dertler irdelenmiştir. Bunların ışığında yapıtta genel olarak toplumun sorunları özellikle de sefalet izleğinden sonuç ilişkisi içinde işlenmiştir. Ya doğa ya toplumun geriliği ya da bireylerin küçük sorunlarının büyüyerek topluma yayılması neden olmuştur bütün bu açlığa, pislığe, yoksulluğa ve daha birçok acınılası durumlara.

Sonuç olarak Yaşar Kemal'in Sarı Sıcak adlı yapıtında sefaletin hangi açıdan bakılırsa bakılsın insanı mücadeleye zorlayan, insanları yoran ve inciten bir olgu olduğu görülmüştür.

Sefalet, insanın insanca yaşamasının önündeki en büyük adaletsizliktir ve bu engel öykülerde çaresizlik, acı ve direnme olarak kendini göstermiştir.

4. KAYNAKÇA

Kemal, Yaşar. *Sarı Sıcak*. Yapı Kredi Yayınları, Şubat, 2016.